

№ 909/26 від 21.07.2026

**Міністерство соціальної політики,
сім'ї та єдності України**

Про розгляд проєкту акта

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» розглянула проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації та здійснення наставництва», надісланий листом Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України від 17.07.2026 № 1503/29713/06-26, та погоджує його із зауваженнями.

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації та здійснення наставництва» (далі – проєкт акта) розроблено з метою визначення механізму організації та здійснення наставництва як окремого інституту добровільної, безоплатної та регулярної підтримки дітей та молоді, а також надання соціальної послуги з організації наставництва.

Запропоновано проєктом акта затвердити Порядок організації та здійснення наставництва, а також внести відповідні зміни (далі – проєкт змін) до:

- Порядку формування, ведення та доступу до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 99 «Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг»;

- Положення про Державну службу України у справах дітей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.09.2023 № 1048 «Деякі питання Державної служби у справах дітей»;

- Порядку організації надання соціальних послуг, ведення випадку та визначення чисельності соціальних менеджерів, відповідальних за забезпечення та ведення випадку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2026 № 64 «Деякі питання організації надання соціальних послуг» (далі – Порядок № 64).

Проєкт акта є соціально важливим та створює основу для впровадження інституту наставництва. Проте містить низку норм, які можуть ускладнити його практичну реалізацію на базовому рівні місцевого самоврядування.

Впровадження дієвого механізму наставництва має вагоме суспільне значення, особливо в умовах війни. Регулярна підтримка з боку дорослого населення може сприяти соціалізації дітей та молоді, розвитку їхнього особистісного потенціалу, формуванню життєвих навичок, зміцненню відчуття безпеки та належності до громади. Для дітей і молодих людей, які перебувають у складних життєвих обставинах, наставництво може стати важливим інструментом запобігання соціальній ізоляції, підтримки під час переходу до самостійного життя та реалізації права на зростання у сприятливому сімейному і суспільному середовищі.

Щодо юридичного визначення поняття «організація наставництва»

Проєктом акта пропонується затвердити Порядок організації та здійснення наставництва (далі – Порядок). Водночас у Загальній частині Порядку відсутнє

визначення поняття **«організація наставництва»**, хоча саме цей термін є одним із базових для реалізації положень Закону України «Про наставництво».

Відповідно до підпункту 6 частини першої статті 1 Закону України «Про наставництво» **організація наставництва** – це соціальна послуга, що надається з метою забезпечення професійного, безпечного та ефективного здійснення наставництва.

У зв'язку з цим пропонуємо узгодити Загальну частину Порядку зазначеним визначенням для забезпечення його відповідності Закону України «Про наставництво».

Крім того, проєкт акта потребує приведення у відповідність до Закону України «Про соціальні послуги» (далі – Закон № 2671), який визначає правові та організаційні засади надання соціальних послуг особам і сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Відповідно до пункту 19 частини шостої статті 16 Закону № 2671 до базових соціальних послуг належить **організація наставництва**. Водночас зазначена соціальна послуга охоплює забезпечення умов для здійснення наставництва, але не є тотожною самому наставництву як діяльності наставника. Саме тому положення проєкту акта мають чітко розмежовувати поняття «організація наставництва» та «здійснення наставництва».

Разом з тим проєктом акта пропонується внести зміни до Порядку організації надання соціальних послуг, ведення випадку та визначення чисельності соціальних менеджерів, відповідальних за забезпечення та ведення випадку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2026 № 64 «Деякі питання організації надання соціальних послуг», доповнивши його новим поняттям **«випадок у сфері наставництва»**, яке визначається як встановлені та оформлені відповідно до законодавства відносини щодо організації наставником діяльності з наставництва.

Запропонований підхід не узгоджується з положеннями Закону № 2671.

Так, відповідно до пункту 3¹ частини першої статті 1 Закону № 2671 **ведення випадку** є методом надання соціальних послуг, який передбачає оцінювання потреб особи або сім'ї, визначення складних життєвих обставин, планування, організацію та координацію надання соціальних послуг із залученням соціального менеджера, фахівця із соціальної роботи, соціального працівника, отримувача соціальних послуг та інших спеціалістів.

Натомість наставництво має іншу правову природу. Воно спрямоване на розвиток особистісного потенціалу особи, щодо якої здійснюється наставництво, її соціальну адаптацію, професійний розвиток та підтримку. При цьому наставник не є отримувачем соціальних послуг, а виконує функції особи, яка здійснює наставництво відповідно до Закону України «Про наставництво».

Відтак підготовка кандидатів у наставники, навчання, сертифікація тренерів, організація наставництва та інші заходи, пов'язані із забезпеченням функціонування інституту наставництва, не відповідають сутності та процедурі **ведення випадку**, визначеній Законом № 2671.

Застосування механізму ведення випадку до відносин у сфері наставництва може призвести до змішування різних правових механізмів, ускладнення діяльності надавачів соціальних послуг та неоднозначного застосування законодавства на практиці.

У зв'язку із зазначеним пропонуємо:

- під час організації та здійснення наставництва керуватися вимогами Закону України «Про наставництво» та затвердити окремий Порядок організації та здійснення

наставництва без поширення на нього механізмів ведення випадку, передбачених законодавством про соціальні послуги;

- виключити із проекту акта положення щодо внесення змін до Порядку організації надання соціальних послуг, ведення випадку та визначення чисельності соціальних менеджерів, відповідальних за забезпечення та ведення випадку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2026 № 64 «Деякі питання організації надання соціальних послуг» (далі – Порядок № 64), крім підпункту 1, оскільки запропоновані зміни не відповідають правовій природі ведення випадку, визначеній Законом України «Про соціальні послуги», та не забезпечують належної узгодженості законодавства.

Щодо відсутності належного фінансово-економічного обґрунтування

Основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам / сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначено Законом № 2671.

Відповідно до Закону № 2671 соціальні послуги надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, за результатами оцінки потреб таких осіб. Згідно зі статтею 1 Закону № 2671 надання базових соціальних послуг особам відповідно до їх потреб забезпечується Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями, а також виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад (далі – уповноважені органи).

Пунктом 4 частини п'ятої статті 11 Закону № 2671 встановлено, що забезпечення за результатами оцінювання потреб особи / сім'ї надання базових соціальних послуг особам / сім'ям відповідно до їхніх потреб, вжиття заходів з надання інших соціальних послуг таким особам / сім'ям шляхом створення мережі надавачів соціальних послуг державної / комунальної власності та/або залучення надавачів соціальних послуг приватної власності (шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо), та/або на умовах договору з уповноваженими органами, передбаченими пунктами 3 і 4 частини першої статті 11 Закону № 2671, та/або направлення у порядку взаємодії суб'єктів системи надання соціальних послуг до надавачів соціальних послуг для надання послуг за рахунок отримувача або третіх осіб.

Відповідно до пункту 19 частини шостої статті 16 Закону № 2671 соціальна послуга організації наставництва є базовою соціальною послугою. Слід зазначити, що фінансування цих послуг здійснюється *за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів* та інших коштів, не заборонених законодавством.

Згідно з підпунктом 2-¹ пункту «б» частини першої статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до делегованих повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить «вирішення відповідно до законодавства питань надання соціальних послуг особам та сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, забезпечення утримання та виховання дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах». Так, на реалізацію делегованих повноважень держава має надавати відповідний фінансовий ресурс, а не лише передавати повноваження громадам.

Водночас підпунктом 12 пункту 3 проєкту змін **запропоновано** у Порядку № 64 пункт 27 доповнити абзацами такого змісту: «Надавачі соціальної послуги з організації наставництва комунальної форми власності надають таку послугу за рахунок коштів місцевих бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством. У разі надання соціальної послуги з організації наставництва надавачами соціальних послуг приватної форми власності оплата вартості такої соціальної послуги може здійснюватися за рахунок коштів місцевих бюджетів (у разі залучення до надання соціальних послуг надавачів соціальних послуг приватної власності шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо), а також інших джерел, не заборонених законодавством. Рішення про звільнення отримувача соціальної послуги від плати за її надання у такому разі приймається надавачем самостійно, крім випадків, коли надання соціальної послуги здійснюється за рахунок бюджетних коштів.».

Проте у пункті 5 пояснювальної записки до проєкту акта розділу «Фінансово-економічне обґрунтування» зазначено, що реалізація акта не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів та буде здійснюватися за рахунок донорських коштів.

Однак проєктом акта передбачено запровадження надання нової соціальної послуги з організації наставництва, **реалізація якої потребуватиме значного залучення додаткових трудових, організаційних та фінансових ресурсів** органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів.

Акцентуємо увагу, що статтею 27 Закону № 2671 встановлено, що фінансування надання соціальних послуг здійснюється **за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів**, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань) та інших джерел, не заборонених законом.

Крім того, у Законі «Про наставництво» зазначено: фінансування витрат, пов'язаних з реалізацією цього Закону, здійснюється **за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів**, а також з інших джерел, не заборонених законодавством (частина перша статті 24 Закону).

Правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства визначаються Бюджетним кодексом України (далі – Кодекс). Відповідно до статті 91 Кодексу до видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватися з усіх місцевих бюджетів, належать видатки, зокрема, на соціальний захист та соціальне забезпечення. Так, згідно з підпунктом «б» пункту 3 частини першої статті 91 Кодексу місцеві програми соціального захисту окремих категорій населення, можуть фінансуватися з усіх місцевих бюджетів.

Звертаємо увагу, що частиною третьою статті 142 Конституції України встановлено, що держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування, а витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою.

Отже, у разі прийняття державою рішення, реалізація якого зумовлює додаткові видатки місцевих бюджетів, одночасно мають бути визначені гарантовані джерела та

механізм їх компенсації з державного бюджету, зокрема шляхом надання відповідної субвенції або іншого цільового міжбюджетного трансферту.

Зважаючи на зазначене, наголошуємо, що **існує висока ймовірність** того, що фінансування соціальної послуги з організації наставництва за умови відсутності донорського фінансування **буде перекладено на місцеві бюджети**, однак до проекту акта не надано належного фінансово-економічного обґрунтування, не визначено компенсаторних механізмів з державного бюджету місцевим бюджетам на покриття відповідних витрат, також не надав розрахунків щодо потреби у наданні таких послуг на базовому рівні та джерел покриття цих витрат.

Фактично проектом акта покладаються нові організаційні та фінансові зобов'язання на органи місцевого самоврядування базового рівня, тоді як доходи місцевих бюджетів та обсяги міжбюджетних трансфертів для їх виконання не збільшуються. Це **створює ризик фінансування нової соціальної послуги** за рахунок скорочення інших місцевих програм і видатків, зокрема у сферах соціального захисту, освіти та підтримки дітей і молоді.

Зважаючи на зазначене, пропонуємо у підпункті 12 пункту 3 проекту змін після слів «за рахунок коштів» доповнити словами «державного бюджету».

Варто зазначити, що відповідні фінансові наслідки мали бути враховані під час середньострокового бюджетного планування. Відповідно до статті 33 Бюджетного кодексу України Бюджетна декларація є документом середньострокового бюджетного планування, що визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів. Однак видатки на запровадження та надання соціальної послуги з організації наставництва в ній не були передбачені, що позбавляє органи місцевого самоврядування можливості завчасно врахувати відповідну потребу у прогнозах місцевих бюджетів.

Таким чином, відсутність фінансово-економічного обґрунтування не дає можливості оцінити:

- вплив реалізації проекту акта на місцеві та державний бюджети;
- потребу у додаткових бюджетних коштах;
- потребу у додаткових кадрах та збільшенні чисельності працівників;
- фінансову і кадрову спроможність територіальних громад забезпечити виконання запропонованих заходів.

Просимо надати фінансово-економічні розрахунки щодо впливу реалізації акта на надходження та витрати державного та/або місцевих бюджетів, як це передбачено пунктом 5 § 34, пунктом 1 § 50 Регламенту Кабінету Міністрів України (далі – Регламент), затвердженого постановою Уряду від 18.07.2007 № 950.

Методику проведення фінансово-економічних розрахунків при підготовці проекту акта Кабінету Міністрів України та законопроекту, що вноситься у порядку законодавчої ініціативи Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 21.03.2008 № 428 (зі змінами).

Щодо узгодження норм окремих актів

Статтею 13 Закону № 2671 серед іншого встановлено, що надавачі соціальних послуг провадять свою діяльність відповідно до законодавства про соціальні послуги на підставі установчих та інших документів, якими визначено перелік соціальних послуг та категорії

осіб, яким надаються такі послуги, за умови забезпечення їх відповідності критеріям діяльності надавачів соціальних послуг, установленим Кабінетом Міністрів України.

Згідно з частиною п'ятою статті 16 Закону № 2671 перелік соціальних послуг, що надаються відповідно до цього Закону, визначається класифікатором соціальних послуг.

Наказом Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 №429, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09.07.2020 за № 643/34926, затверджено Класифікатор соціальних послуг (далі – Класифікатор), який містить систематизоване зведення назв соціальних послуг, їх короткий опис, строк надання та перелік категорій отримувачів цих послуг.

Однак соціальна послуга з організації наставництва в Класифікаторі відсутня.

Пропонуємо узгодити ці нормативно-правові акти шляхом внесення відповідних змін до зазначеного вище наказу Мінсоцполітики.

З огляду на зазначене, Всеукраїнська асоціація ОТГ пропонує доопрацювати проєкт акта шляхом врахування наданих пропозицій.

Покладення на органи місцевого самоврядування додаткових повноважень щодо організації соціальної послуги з наставництва без надання відповідного фінансового ресурсу з державного бюджету не узгоджується з конституційними гарантіями фінансового забезпечення делегованих повноважень.

Виконавчий директор

Тарас ДОБРІВСЬКИЙ

Тетяна Арсенюк 066 292 75 41
Надія Рогоза 097 424 69 37
Людмила Мозгова 097 743 05 68

СЕД АСКОД - Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад»
№ документа: 909/26
Дата реєстрації: 21.07.2026
Сертифікат: 5E984D526F82F38F0400000055F6CC01CDFB9707
Дійсний з: 20.05.2026 10:10:40
Дійсний до: 20.05.2027 23:59:59
Підписувач: ДОБРІВСЬКИЙ ТАРАС ГРИГОРОВИЧ
Мітка часу: 21.07.2026 13:45:20